

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 23. märts 2022
(OR. en)

7478/22
ADD 1

ENER 99
ENV 265
COMPET 176
TRANS 171
CONSOM 69
IND 86
ECOFIN 254

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	23. märts 2022
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 138 final - ANNEX
Teema:	LISA järgmise dokumendi juurde: KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Varustuskindlus ja taskukohased energiahinnad: võimalused koheste meetmete võtmiseks ja järgmiseks talveks valmistumiseks

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 138 final - ANNEX.

Lisatud: COM(2022) 138 final - ANNEX

Brüssel, 23.3.2022
COM(2022) 138 final

ANNEX

LISA

järgmise dokumendi juurde:

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

**Varustuskindlus ja taskukohased energiahinnad:
võimalused koheste meetmete võtmiseks ja järgmiseks talveks valmistumiseks**

LISA

Ülevaade võimalustest

Liikmesriigid, sidusrühmad ja akadeemilistes aruteludes osalejad on pakkunud välja mitu võimalust võtta erakorralisi meetmeid selleks, et piirata kõrgete elektrihindade mõju. Nende eesmärk on pakkuda leevendust lõpptarbijatele, kahjustamata samas pikemas perspektiivis rohelise kokkuleppe üldiste eesmärkide (sealhulgas CO₂ heite vähendamine ja energiatõhusus) saavutamist. Edu saavutamiseks peavad need ajutised ja sihipärased erakorralised võimalused olema eelarveliselt hallatavad ning need ei tohiks ohustada varustuskindlust ega võrdseid tingimusi siseturul. Võimalustes kirjeldatud eeliste ja puuduste ulatus sõltub nende võimaluste kavandamise üksikasjadest. **I – Elektriturule sekkumise meetmed, mis hõlmavad rahalist hüvitist tarbijatele**

A. Sekkumised jaemüügi tasandil: tarbijate otsene toetamine vautšeritega, maksutagastustega või energiavahendaja kaudu

REPowerEU teatises kuulutati välja uus riigiabi ajutine kriisiraamistik. See raamistik võimaldab piiratud otsetoetusi ja likviidsustoetust kõigile ettevõtjatele, keda otseselt või kaudselt mõjutab Venemaa agressioon Ukraina vastu, või kehtestatud sanktsioonid või vastumeetmed; samuti hõlmab see raamistik abi ettevõtetele, eelkõige suure energiakasutusega ettevõtetele, et hüvitada osa nende energiakuludest. Teatises selgitatakse ka, et praeguses olukorras on liikmesriikidel võimalik reguleerida jaehindu kõigi kodumajapidamiste ja mikroettevõtjate jaoks.

Teine viis kodutarbijate, eelkõige vaeste ja vähekaitsstud tarbijate (kuid ka ettevõtete) kaitsmiseks oleks see, kui liikmesriigid kasutaksid energiavahendajaga mudelit, mille kohaselt riigi kontrolli all olev üksus ostab turult elektrit ja teeb selle teatavatele tarbijate kategooriatele kättesaadavaks – otse või tarnijate kaudu – praegustest turuhindadest madalamate hindadega, mis põhinevad näiteks täitmishinnal. Et vältida ühtse turu moonutusi, tuleks hoolikalt hinnata sellise lähenemisviisi laiendamist kaugemale sellest, mis on ette nähtud kehtiva elektridirektiivi artikliga 5 ja riigiabi eeskirjadega,

Enamikku neist meetmetest saab võtta riigisisiselt.

Eelised

Kuna need võimalused on suunatud otseselt tarbijatele, on need eriti tõhusad selleks, et leevendada kõrgete hindade mõju lõppkasutajatele. Need võimaldavad liikmesriikidele paindlikkust toetatavate kodu- ja äritarbijate kategooriate osas, võttes arvesse riigi olusid ja konkurentsieeskirju. Liikmesriigid, kes soovivad rakendada energiavahendajaga mudelit, peaksid otsustama kavandamise üksikasjad, sealhulgas müügiühikud ja selle, millised konkreetsete tarbijate kategooriad ja tarnijad saaksid seda võimalust kasutada. Komisjon võiks anda suuniseid selle kohta, kuidas sellist mudelit rakendada, et tagada ühtsel turul võrdsed tingimused ja aus konkurents.

Puudused

See võimalus võib piirata konkurentsi jaemüügiturgudel; seda puudust tuleks leevendada sellega, et tagatakse kõigi tarnijate õiglane ja mittediskrimineeriv kohtlemine. Kuidas oleks võimalik seda energiavahendajaga mudeli puhul saavutada, näitavad REPowerEU teatisele lisatud suunised reguleeritud hindade kohta.

Kui suur osa tarbijatest saab toetust kogu hinnatõusu kompenseerimiseks, on neil vähem stiimuleid vähendada oma tarbimist. Nagu kõik tarbijakulusid vähendavad võimalused, võib see suurendada fossiilkütuste kasutamist, ELi sõltuvust impordist ja varustuskindlusega seotud probleeme. Selle võimaluse teostatavus sõltub liikmesriikide eelarvelistest vahenditest.

Kulud

Kulud ja nende katmise viis sõltuksid liikmesriikide otsustest kindlate tarbijakategooriate hõlmamise kohta ja sellest, mil määral vähendatakse tarbijate rahalist koormust. Sellised valikud olenevad ka liikmesriikide eelarvepoliitilisest manööverdamisruumist.

II – Elektrituru sekkumine hulгимüügi tasandil: hinnakujundus koos tootjatele rahalise hüvitise maksimisega

B. Hulgituru sekkumine fossiilkütuseid kasutavate tootjate kütuse hinna osas

See võimalus tähendaks, et kehtestatakse hüvitis hinnale, mida fossiilkütustest elektri tootjad maksavad nende kasutatava kütuse (süsi, gaas, nafta, diislikütus) eest. Kuna see kaitseks fossiilkütustest sõltuvaid elektritootjaid praeguste rahvusvahelistel tooraineturgudel toimuvate hinnatõusude mõju eest, võimaldaks see neil pakkuda toodetud elektrit praegusest odavamalt. Seda võimalust rakendatakse nii, et makstakse elektritootjatele kinni vahe nende tegelike kütuse (gaas, kivisüsi) hankimise kulude ja nende kaupade eelnevalt kindlaks määratud võrdlushinna vahel.

Eelised

See võimalus eeldatavasti mõjutab fossiilkütusel töötavate elektrijaamade pakkumiskäitumist ELis ja toob tõenäoliselt kaasa nende poolt müüdava elektri hinna ja seega ka hulgituru piirhinna vähenemise. See omakorda peaks kaasa tooma madalamad jaehinnad.

Kavandamise üksikasjade tõttu ei mõjutaks see tootvate elektrijaamade eelistuse järjekorda ega häiriks seega turu toimimist.

Puudused

Kui see võimalus võetakse kasutusele riigi tasandil, võib see moonutada elektrivoogu naaberriikides (ELi riikides ja kolmandates riikides) ning põhjustada piirhinnaga riikidest ilma piirhinnata riikidesse suunduvad vood, arvestamata energianappust, varustuskindlust ega suhtelisi kulusid.

Nagu kõigi variantide puhul, mis mõjutavad fossiilkütuste hindadepõhist konkurentsivõimet, võib see variant takistada fossiilkütuste kasutamise vähendamist.

Kulud

Kulud ja nende katmise viis sõltuksid valikutest. Kulu saaks rahastada elektritarbijate maksetest. Kuigi seda kulu saab põhimõtteliselt korvata meetmest tuleneva elektri hulgihindade langusega, sõltub netomõju tarbijatele fossiilkütuste hindade muutumisest, imporditavate fossiilkütuste kogustest ja naaberriikidesse eksporditava elektri hulgast. Selliste meetmete kehtestamine vähendaks ülemäärase kasumi maksustamisest saadavat tulu.

C. Hulgiturule sekkumine, millega kehtestatakse elektri hulgiturul hinnapiirang

Selle võimalusega kaasneks elektri hinna ülempiiri kehtestamine kindlaksmääratud tasemel.

Et hoida töös tootjad, kes kasutavad kütuseid, mille kulukus praegu takistab tulusat tootmist selle kindlaksmääratud hinnataseme juures (nt gaas, kivisüsi), oleks vaja rahalist hüvitist, et katta toodetud elektri turuhinna ja eelnevalt kehtestatud hinna ülempiiri vahe. On võib olla tugevat reguleerimist tagamaks, et elektritootmise pakkumised, mis ületavad ülempiiri (millega tekib õigus rahalisele hüvitisele), on „mõistlikud“. Samuti võib olla vaja reguleerimist tagamaks, et tootjad, kelle kulud on ülempiirist väiksemad, ei pakuks ülempiirist kõrgemat hinda (et saada kõrgemat hinda). See võib nõuda pakkumiste hoolikat reguleerimist, mis võib osutuda keerukaks.

Eelised

Selle võimalusega piiratakse hulgihindu, mis omakorda tooks kaasa madalamad jaehinnad. See tooks kaasa väiksematest piirkuludest tuleneva kasumi vähenemise sellistel tootjatel, keda piirmäär otseselt ei mõjuta.

Puudused

Selle võimaluse puhul on vaja üksikasjalikke teadmisi üksikute elektrijaamade kulustruktuuride ja tööviiside haldamisest.

Nagu ka võimalus B, **kui seda ei kehtestata ELi tasandil**, võib see võimalus moonutada elektrivooge siseturul ja tekitada elektrivooge ülempiiriga riikidest, ilma et võetaks arvesse nappuse probleeme.

Nagu ka võimalus B, tooks see võimalus põhjendamatult kasu ELi naabritele, kes saaksid liikmesriikide poolt subsideeritud elektrienergiat.

Lõpuks võib see võimalus moonutada elektrivoogu siseturul hinnasignaali puudumise tõttu ja viia varustuskindluse riskideni.

Nagu kõik tarbijakulusid vähendavad võimalused, võib see suurendada fossiilkütuste kasutamist, ELi sõltuvust impordist ja varustuskindlusega seotud probleeme.

Kulud

Turuhinna ja hinna ülempiiri vahe kompenseerimiseks on vaja rahastamist. Väiksema eelarvepoliitilise manööverdamisruumiga liikmesriikidel oleks raskem seda kulu kanda.

Aja jooksul võivad tekkida varustuskindluse riskid, mis on seotud eristava hinnasignaali puudumisega ELi turul ja regulatiivse ebakindlusega. Samamoodi pärsitaks subsideerimata taastuvenergia projekte, sest turutulud oleksid väiksemad (ka seetõttu, et tarbijad oleksid vähendanud stiimuleid sõlmida pikaajalisi elektriostulepinguid taastuvate energiaallikatega, sest hinnalae vähendab nende vajadust maandada kõrgeid hindu).

D. Regulaatiivne sekkumine elektriturule: teatavate turuosaliste kasumite piiramine

Elektri hulgiturgudel määrab hinna viimane pakkumine, mis on vajalik kogu nõudluse rahuldamiseks. Fossiilkütustel töötavad elektritootjad seisavad praegu silmitsi äärmiselt kõrgete kuludega fossiilkütustele ja CO₂ heite hinnatõusuga. See tähendab, et elektri piirhinnad on kõrged. Fossiilkütustest sõltumatutel baaskoormusenergia tootjatel ei ole selles olukorras sarnast kulustruktuuri ja nad teenivad palju suuremat lisakasumit kui nad investeerimisotsust tehes ootasid.

REPowerEU teatise 2. lisas on kindlaks määratud, et liikmesriigid võivad erandkorras kehtestada maksumeetmeid, millega kasutatakse osa sellistest suurtest tuludest.

Sama eesmärki, mida sellised maksumeetmed taotleavad, on võimalik saavutada ka **regulaatiivsete sekkumiste** kaudu. Seda saab teha nii, et liikmesriikidel lubatakse ajutiselt kehtestada täitmishind või tagasinõude mehhanism, mis piirab tootjate ülemäärast kasumit. See täitmishind võib olla erinev, et kajastada eri turuosaliste iseärasusi, ning selle peaksid määrama riigi reguleerivad asutused. Tegelikult toimib see võimalus **ühesuunalise hinnavahelepinguna**, mille puhul maksed tuleb tasuda alles siis, kui võrdlushind (turuhind) on täitmishinnast kõrgem. Sarnaselt REPowerEU teatise sisalduvale ülemäärase kasumi maksustamisele oleks vaja eraldi mehhanismi, et jagada sellisest regulaatiivsest sekkumisest saadud tulud ümber tarbijatele.

Liikmesriigid võivad muuta oma uue tootmise toetuskavad **kahesuunaliste hinnavahelepingute süsteemideks**. Küsides elektritootjatelt nende investeringutoetuse tagasi siis, kui hinnad on kõrged, hoitakse selle süsteemiga ära olukord, milles praegu ehitatud uus energiatootmine saaks tulevikus toetusi ka olukordades, kus turuhinnad on väga kõrged ja muutlikud.

Kui maagaasiturul osalised teenivad praeguse kriisiolukorra tõttu ülemäärast kasumit, näiteks seetõttu, et nad saavad müüa pikaajaliste lepingute koguseid märkimisväärselt kõrgemate hetketuru hindadega, võib sellisele kasumile rakendada sarnaseid maksumeetmeid.

Eelised

Kui see võimalus on hästi kavandatud, ei mõjuta see hindade kujunemist elektrienergia hulgiturgudel, säilitades signaalid ELi-sisese ja -välise kaubanduse ning varustuskindluse kohta. See ei mõjuta kogu ELi hõlmavat elektrikaubandust.

Uute investeringute toetuskavade ülesehituse ümberkujundamine võib valmistada ette võimalikke pikaajalisemaid turukujunduse muudatusi.

Puudused

See võimalus iseenesest ei alanda hindu tarbijate jaoks, kuid sellest saadavat tulu saab kasutada selleks, et otseselt leevendada kõrgetest hindadest kõige rohkem mõjutatud

energiatarbijaid, näiteks kodumajapidamistele antavate vautšerite ning riigiabi- ja konkurentsieeskirjade kohaselt ettevõtjatele antava rahalise toetuse kaudu.

Selleks et täpselt kindlaks teha, kas ülemäärane väiksematest piirkuludest tulenev kasum on olemas, peaks liikmesriikide ametiasutustel olema tootjate kulude kohta üksikasjalik teave, millele neil ei pruugi olla juurdepääsu. Kiire rakendamine võib tekitada õiguslikke probleeme, kuna see mõjutab turuosalisi erinevalt.

Konkurentsiküsimusi tuleks hoolikalt hinnata ja kontrollida, järgides komisjoni suuniseid reguleeritud jaehindade ja väiksematest piirkuludest tuleneva kasumiga seotud maksimeetmete kohta ning riigiabi eeskirju.

Ootamatu tulu maksustamine mõjutab tõenäoliselt investorite kindlustunnet, mis võib tähendada, et toetust võib olla vaja igasuguse tulevase elektritootmise jaoks. See regulatiivne risk suurendab kapitalikuluseid ja vähendab taastuenergia kasutuselevõttu tulevikus.

III – Sekkumised gaasiturgudele

E. Gaasiga kauplemise hinnapiirangud ELis

See võimalus tugineb sellele, et määratakse kindlaks kogu ELi hõlmav maksimumhind, mille juures ELi liikmesriikide ettevõtted võivad gaasiga kaubelda; teine võimalus on kehtestada hinnapiirid, mille vahel gaasi hind võib kujuneda. Selline hinna ülempiir või hinnavahemik piiraks pakkumisi Euroopa börsidel. See gaasihinna ülempiir muutuks pikaajaliste lepingute ja tuletislepingute uueks lepinguliseks võrdlushinnaks.

Tõhususe tagamiseks tuleks seda võimalust rakendada kõigis liikmesriikides.

Eelised

Gaasiga kauplemise hinna ülempiiri kehtestamine kogu Euroopas vähendaks ülemäärast volatiilsust ja tooks otseselt kaasa madalamad gaasihinnad. See omakorda vähendaks gaasikütetel töötavates elektrijaamades toodetud elektri kulusid ning nii gaasi kui ka elektri tarbijahindu.

Puudused

Tuleks kindlaks määrata hinna ülempiiri õige suurus. Kui gaasihinna ülempiir oleks liiga madal, oleks raske tuua Euroopasse rohkem gaasi. See võiks isegi motiveerida Euroopa ettevõtjaid eksportima gaasi riikidesse, kus hinnad on kõrgemad. Madalam hind soodustaks gaasi tarbimist ja suurendaks seega nõudlust Euroopas. Selle riski vähendamiseks peaks selle võimalusega kaasnema nõudluse jõuline juhtimine. Koos võivad need tegurid tekitada gaasituru täiendava pinge ja ohustada gaasivarustuskindlust.

Kui kogu ELis kehtiks sama hinna ülempiir, oleks raske tagada gaasivoogude jõudmine sihtkohtadesse, kus seda vajatakse, ning tagada võrgu ohutu toimimine pakkumise ja nõudluse tasakaalus.

Tarbijad, kes on ostnud pikaajaliste lepingute alusel gaasi hinna ülempiirist kõrgema hinnaga, ei saaks hinna ülempiirist kasu enne nende lepingute lõppemist.

Sõltuvalt hinna ülempiirist ja ajavahemikust, mille jooksul seda kohaldatakse, võib see soodustada tarneid kaubanduspartneritelt. Nende reaktsioon halduslikult kehtestatud hinnale on siiski ebakindel ja seda ei saa ette näha. Nad võivad selle võimaluse kohtus vaidlustada ja/või piirata või peatada tarned.

Kulud

Kulud on seotud võimalike tarnehäiretega sõltuvalt sellest, kuidas tarnijad hinna ülempiirile reageerivad.

F. Rahvusvaheliste tarnijatega kokku lepitud ostumaht ja hind

Üks võimalus oleks kehtestada eri tarnekanalitele/tarnijatele konkreetsemad gaasi ostumahu- ja hinna sihttasemed ning määrata need sihttasemed lähtudes ühisest ELi tasandil kooskõlastatud läbirääkimisstrateegiast ELi kaubanduspartneritega. Sellised siht hinnad puudutaksid kolmandate riikidega sõlmitud tarnelepinguid, kuid ei mõjutaks ELis tehtavaid tehinguid (nt tehingud siseturu tasakaalustamiseks).

Selleks et tagada sobiva hinnaga veeldatud maagaasi ja muu gaasi import, peaks EL gaasipartnerluste osas tarnijatega võtma pikemaajalise perspektiivi ning laiendama läbirääkimiste ulatust, et tagada vesiniku pikaajaline import.

Sellised partnerlused võiksid koosneda järgmisest:

- pikaajalised lepingud selleks, et suurendada **veeldatud maagaasi tarneid ja gaasitarneid torujuhtmete kaudu**;
- ELi investeeringud täiendavasse **veeldatud maagaasi impordivõimekusse**, mis oleks kasutatav ka vesiniku puhul;
- viie- kuni kümneaastase tähtajaga **vesinikupartnerlus**, mille eesmärk on luua infrastruktuur ning kindel investeerimisraamistik ja -partnerlus (ühine raamistik, mis tagaks investeeringute ja nõudluse prognoositavuse ja stabiilsuse ELis ning stabiilsed investeerimistingimused partnerriikides).

Sellise läbirääkimisstrateegia eduväljavaated sõltuvad ühisest lähenemisviisist Euroopa tasandil.

Eelised

Kui see õnnestuks, tooks kogu Euroopas kokkulepitud madalam hind kaasa oluliselt madalamad gaasihinnad koos kokkulepitud gaasi impordimahtudega. See omakorda vähendaks gaasikütlet töötavates elektrijaamades toodetud elektri kulusid ning nii gaasi kui ka elektri tarbijahindu.

Kuna see võimalus põhineks läbirääkimistel ega seaks mingeid piiranguid gaasiga kauplemisele ELis (nt tasakaalustamiseks), ei tooks see kaasa ELi-siseste gaasivoogude häireid.

Puudused

Selle võimaluse edu sõltub kolmandate riikide tarnijatega peetavate asjakohaste läbirääkimiste tulemustest.

Kulud

Kui see võimalus osutub edukaks, vähendaks see püsivalt maagaasi hankimise kulusid.